

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Seminárna práca

Dokumentárne inkaso

Katarína Fitková
Právo a podnikanie
3. ročník

V medzinárodnom obchode nesie riziko exportér aj importér. Importér aj keď zaplatí nemusí dostať tovar alebo je tovar v inej kvalite, exportér nemá istotu či dostane platbu za dodávku, najvýhodnejšia je pre neho platba vopred.

Nástroje slúžiaci na zabezpečenie sú dokumentárne platobné techniky:

- Dokumentárne inkaso
- Dokumentárny akreditív

výber z nich sa uskutočňuje podľa toho aké riziká treba kryť i podľa trhovej pozície partnerov. Riziko sa neeliminuje u každého rovnako. Dokumentárne inkaso sa používa v čase bezpečia, dokumentárny akreditív v čase nepokojov.

Dokumentárny akreditív je najrozšírenejšia forma zahraničného platobného styku; jeho základná funkcia je platobná, druhotná zabezpečovacia.

Dokumentárne inkaso spočíva v príkaze exportéra svojej banke, aby vydala importérovi určité dokumenty proti zaplateniu určitej peňažnej sumy alebo proti inému plneniu.

Právne normy

Dokumentárne inkaso je upravené v Obchodnom zákonníku (Zákon č. 513/1991 Zb.) v §§ 692-699. Bankové dokumentárne inkaso upravujú §§ 697-699.

“ Zmluvou o bankovom Dokumentárnom inkase sa zaväzuje banka, vydať tretej osobe dokumenty oprávňujúce nakladať s tovarom alebo iné doklady, ak sa pri ich vydaní zaplatí určitá peňažná suma alebo vykoná iný inkasný úkon. ” § 697 OZ.

Väčšina svetových bánk uznáva ako normu pre Dokumentárne inkaso **Jednotné pravidlá pre inkasá.**

Dôvody pre použitie dokumentárneho inkasa

- partneri sa poznajú – dôvera,
- importér je schopný a ochotný platiť, ale to sa môže zmeniť,
- dobré obchodné postavenie oboch partnerov prípadne aj na medzinárodnom trhu,
- vonkajšie podmienky obchodu, t.j. hosp. a politické pomery v importujúcej krajine sú stabilné a pre exportéra nehrozia dovozné a devízové obmedzenia.

Dokumentárne inkaso nepoistí riziko nezaplatenia natoľko ako dokumentárny akreditív, ale je bezpečnejšie ako hladká platba.

Riziká a výhody dokumentárneho inkasa pre exportéra

- keď exportér odovzdá tovar prepravcovi, nemá istotu, či importér bude môcť a chcieť platiť za dodaný tovar, závisí to od jeho platobnej morálky
- ak importér tovar odmietne prevziať, všetky riziká (uskladnenie tovaru, jeho vrátenie, či predaj inému záujemcovi, možné kurzové a cenové riziká) nesie exportér
- ak banka vydá dokumenty už proti akceptácii zmenky, tovar prejde do rúk kupujúceho a exportér má len akceptovanú zmenku. Istým riešením je **bankový aval**.
- je tu aj riziko, iba v niektorých krajinách, že štát nedá súhlas na prevod devíz.
- ak sa použijú tradičné dokumenty napr. konosament, ktorý reprezentuje tovar, dopravca bez neho tovar nevydá, je zabezpečenie exportéra väčšie. Tieto dokumenty banka vydá až po platbe za tovar.

Riziká a výhody pre importéra

- Dokumentárne inkaso je pre neho výhodnejšie ako iné platby, ale platí za tovar skôr ako ho obdrží, skontroluje kvalitu, množstvo atď., má teda povinnosť predbežného plnenia, ale platí proti prevzatiu dokumentov. V rámci Európy banka predkladá dokumenty hneď po príchode tovaru
- aj keď kupujúci už zaplatí, stále má možnosť si uplatniť nároky zo zmluvy.

Určenie pojmov podľa Jednotných pravidiel pre inkasá

Inkaso je spracovanie určitých dokumentov bankami na základe prijatých pokynov, aby sa

- *získala akceptácia alebo platbe*
- *vydali obchodné dokumenty proti akceptácii alebo platbe*
- *vydali dokumenty za iných podmienok*

Dokumenty sú finančné dokumenty a obchodné dokumenty.

Finančné dokumenty sú zmenka, vlastná zmenka, šek, potvrdenie príjmu platby a iné podobné dokumenty, slúžiace na získanie platby.

Obchodné dokumenty sú účty, dopravné dokumenty, dispozičné dokumenty alebo iné podobné dokumenty.

Hladké inkaso je inkaso finančných dokumentov bez obchodných dokumentov.

Dokumentárne inkaso je inkaso

- *finančné dokumenty s obchodnými dokumentmi*
- *obchodné dokumenty bez finančných dokumentov*

Účastníci dokumentárneho inkasa

Na priebehu dokumentárneho inkasa sa podľa Pravidiel zúčastňujú títo účastníci

- Príkazca (exportér, predávajúci, beneficiant, dodávateľ). Je to klient banky, ktorý svoju banku poverí inkasným príkazom.
- Vysielajúca banka (banka príkazcu, predávajúceho) je poverená príkazom k inkasu.
- Inkasná banka (korešpondenčná banka) iná ako vysielajúca banka.
- Predkladajúca banka, ktorá odovzdá dokumenty importérovi.
- Trasát (importér, kupujúci, odberateľ, platiaci), ten komu na základe inkasného príkazu predložia dokumenty.

Druhy dokumentárneho inkasa

Inkasné podmienky je nutné určiť v zmluve v časti o platobných podmienkach.

Pri dokumentárnom inkase sa rozlišujú platobné podmienky **d/p** a **d/a** treba pre úplnosť uviesť, že pri dokumentárnom inkase sa banka zaväzuje (poveruje) vydať dokumenty

- proti zaplateniu
- proti akceptácii zmenky
- proti čiastočnému zaplateniu a akceptácii zmenky
- za výmenu iných dokumentov pri viazaných obchodoch
- proti potvrdeniu o prevzatí dokumentov, ak exportér už platbu obdržal inou cestou
- proti bankovej záruke - je to alternatíva akceptácie zmenky
- proti písomnému záväzku importéra zaplatiť inkasovanú sumu v inom, neskoršom termíne

Je nutné dodržiavať platobné a inkasné podmienky určené v zmluve, napr. neuskutočniť hladkú platbu, nakoľko banka bude naďalej vyžadovať platbu, len tak vydá dokumenty.

Dokumenty proti platbe (d/a)

Predkladajúca banka vydá importérovi dokumenty proti platbe. Splatnosť môže byť určená aj k inému termínu po príchode tovaru alebo v určitom časovom intervale po

- prvej prezentácii (po videní), napr. 60 dní po videní,
- po príchode tovaru, napr. 30 dní po príchode tovaru,
- vystavení faktúry, napr. 90 dní po vystavení faktúry

a pod.

Dokumenty proti akceptácii (d/a)

Banka vydá dokumenty proti akceptácii zmenky so splatnosťou dohodnutou v zmluve. Splatnosť zmenky môže byť určená pevným termínom alebo to môže byť splatnosť určená dátumom akceptácie plus určitý čas po videní. Platba potom prebehne v deň splatnosti zmenky.

Exportér v takomto prípade vlastne importérovi poskytuje úver, možno až kým tovar nepredá. Pri tejto platobnej podmienke sa často vyžaduje aval prvotriednej banky- zmenkové ručenie- banka ručí za zmenkový záväzok rovnako ako importér.

Exportér, príkazca musí dať svojej banke jasný pokyn ako má postupovať so získanou akceptovanou zmenkou – buď táto zostane v predkladajúcej banke až do je splatnosti alebo ju exportér nechá diskontovať, skôr získa svoje peniaze. Lepšie sa diskontuje zmenka s bankovým avalom.

Inkasný príkaz

Exportér odovzdá prepravcovi tovar a dokumenty, ktoré obdržal od prepravcu, t.j. dopravné dokumenty a spolu s ostatnými dokumentmi – faktúrou a inými ich nechá cez svoju vysielaciu banku a predkladajúcu banku predložiť importérovi. Dá teda príkaz svojej banke, aby sama alebo cez korešpondenčnú banku vykonala inkaso.

Na inkasný príkaz má väčšina bánk predtlačný formulár, do ktorého príkazca uvedie podstatné náležitosti svojho príkazu

- svoj presný názov a adresu, meno zodpovedného pracovníka a telefonický kontakt na neho,
- čísla faktúr ku ktorým sa inkaso vzťahuje, ich dátum a fakturované sumy,
- názov a adresu banky v krajine importéra, ktorá má vykonať inkaso,
- celkovú sumu k inkasu,
- názov a adresu trasáta (platiteľa) v zahraničí
- druh a počet priložených dokumentov,
- obchodne bežné označenie tovaru a spôsob jeho prepravy,
- údaj či sa majú dokumenty vydať proti akceptácii alebo zaplateniu,
- splatnosť inkasa,
- údaj ako sa vysielajúcej banke oznámi neakceptáciu či nezaplatenie,
- či má byť vznesený protest a kto ho vznesie
- ďalšie doplňujúce údaje:
 - či má predkladajúca banka predložiť dokumenty hneď alebo až po príchode tovaru

- na koho ťarchu idú bankové poplatky,
- či bol tovar odoslaný na adresu banky alebo prepravcu
- na koho sa má banka obrátiť v prípade potreby – podporná adresa, ak napr. importér tovar neprevezme,
- či si predkladajúca banka má ponechať akceptovanú zmenku,
- čo sa má stať s inkasovanou sumou.

Vzťah príkazca a vysielajúca banka je upravený ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve – jej predmetom je obstaranie obchodu v mene príkazcu, banka nie je zodpovedná za úspech obchodu, zodpovedá len za vydanie dokladov proti platbe či akceptácii zmenky

Splatnosť

- pre importéra výhodné po príchode tovaru, neviaže sa kapitál.
- ak právne normy nedovoľujú úhradu do zahraničia pred dovozom a preclením tovaru, importér na tieto operácie potrebuje ešte nezaplatené dokumenty – riešením je **depot** vo výške fakturovej ceny, plus určitá čiastka na krytie kurzových rizík v miestnej mene.

Podporná adresa

kto sa postará v prípade potreby o uskladnenie, vrátenie, predaj tovaru, ak ho importér neprijme a aké príkazy môže tento zástupca vydávať.

Povinnosti zúčastnených bánk

- preskúmať či dokumenty zodpovedajú údajom v inkasnom príkaze, či súhlasí počet a druh dokumentov. O chýbajúcich dokumentoch musia informovať príkazcu. Správnosť dokumentov nekontrolujú. Ak exportér neuviedol presnú banku vysielajúca banka pošle dokumenty spravidla korešpondenčnej banke v krajine importéra. Zároveň ju vyzve aby výnos z operácie pripísala na jej účet vedený v príslušnej mene v prvotriednej zahraničnej banke. Predkladajúca banka pošle avízo spolu s kópiou faktúry trasátovi s informáciou o inkasných podmienkach. Nemôže bez súhlasu exportéra umožniť prehliadku tovaru, len na vlastné riziko k tzv. “verným rukám”- potom však berie na seba zodpovednosť za prípadnú stratu dokumentov, alebo za to, že ich importér založí v inej banke, aby získal úver. V snahe vyhnúť sa riziku, že importér preberie tovar skôr ako prídu dokumenty je lepšie zasielať tovar na adresu banky.

Dokumentárne inkaso s platobnou podmienkou d/a

importér neplatí ale akceptuje zmenku a preberá dokumenty
možný je diskont zmenky, uľahčí ho bankový aval

Zmenka je:

- a) *cenný papier, t.j. jej uplatnenie je podmienené jej predložením,*
- b) *prísne formálna, t.j. jej znenie musí zodpovedať zákonu, inak nejde o zmenku,*
- c) *abstraktná, t.j. oddelená od základného obchodu, resp. záväzku, od jeho okolností, dôvodov a následkov,*
- d) *papierom na rad, t.j. prenosná indosamentom.*

Cudzia zmenka (trata) – príkaz výstavcu zmenky trasátovi, aby v určitej lehote zaplatil určitú peňažnú čiastku oprávnenému, vyznačenému na zmenke.

- „na vlastný rad” - zaplatia tomu kto zmenku vystavil
- „na cudzí rad” – zaplatia niekomu inému, komu bude zmenka odstúpená indosamentom.

Vlastná zmenka – je platobný príslub, ktorým sa výstavca zaväzuje, že zaplatí určitú sumu remitentovi, ktorý je uvedený na zmenke. Ak sa chceme chrániť pred stratou , vystavíme viac duplikátov, ktoré značíme 1/2, 2/2.

Náležitosti zmenky:

1. *Označenie, že ide o zmenku, v texte listiny a v jazyku listiny*
2. *príkaz, alebo sľub zaplatiť určitú peňažnú čiastku*
3. *Meno trasáta (toho kto má platiť) ale len u cudzej zmenky*
4. *Splatnosť, t.j. termín, ku ktorému sa má zmenka zaplatiť. Ak nie je uvedený, zmenka je splatná “ na videnie”(po predložení)*
5. *Miesto kde sa má platiť*
6. *Meno remitenta (toho, komu, alebo na koho rad, sa má platiť)*
7. *Miesto a dátum vystavenia*
8. *Podpis toho, kto zmenku vystavil.*